

ΣΥΜΜΙΚΤΑ

— Τὸ δημῶδες ὄνομα τοῦ Ἀλφειοῦ. Ὁ μέγας τῆς Πελοποννήσου ποταμὸς Ἀλφειὸς ἐξακολουθεῖ μέχρι τέλους τοῦ δεκάτου τετάρτου αἰῶνος φέρων παρὰ τοῖς Ἕλλησι τὸ αὐτὸ ὄνομα, κατὰ τύπον μόνον παρηλλαγμένον. Τὸ πέραμα τοῦ Ἀλφείως λέγεται ἐν στ. 8328 τοῦ Χρονικοῦ τοῦ Μορίως ἐκδ. *Schmitt*. Ἀλλ' ἐφέρετο ἴσως ἤδη παραλλήλως τὸ ἔπειτα καὶ μέχρι τῆς σήμερον ἐπικρατῆσαν δημῶδες ὄνομα Ῥουφιᾶς, ὅπερ εὐρίσκομεν ἤδη ἐν τῷ περὶ τῶν συνόρων τῆς ἐπισκοπῆς Ὠλένης σημειώματι τοῦ ὑπ' ἀριθ. 520 κώδικος τῆς ἐν Ἀγίῳ Ὀρει εὐαγοῦς μονῆς Ἰθέρων, γεγραμμένου τὸν δέκατον ἕκτον αἰῶνα ἐν φ. 53⁶. Ἀλλὰ παρὰ τοῖς Γάλλοις τῆς Πελοποννήσου ἐπὶ τῆς φραγκοκρατίας ὁ Ἀλφειὸς ἐκαλεῖτο *Charbon*, καθ' ἃ βλέπομεν ἐκ τῆς γαλλικῆς διασκευῆς τοῦ Χρονικοῦ τοῦ Μορίως. Ἴδε *Livre de la Conqueste* ἐκδ. *Buchon* ἐν ταῖς *Recherches historiques* σ. 176, 284, 434. Ὁ δὲ *Buchon* ἐνθ' ἀν. σ. 512 παράγει τὸ ὄνομα ἐκ τῶν παρὰ τὸν ποταμὸν κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας καὶ ἐν τοῖς χρόνοις καθ' οὓς ἔγραφε καρδουναριῶν ἢ, ὅπερ ἀπιθανώτατον, ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ εἰς τὸν Ἀλφειὸν χυνομένου Καρνίωνος τοῦ παρὰ τοῖς νέοις Ἕλλησιν ὀνομαζομένου Σηρίλλου. Καὶ ἰταλιστὶ δ' εὐρίσκομεν τὸν Ἀλφειὸν καλούμενον *fiumera di Carbone* ἐν ἑγγράφῳ βενετικῷ τοῦ 1417 μεταπεφρασμένῳ ἐκ τῆς ἑλληνικῆς (*in lo griso*) καὶ ἐκδοθέντι ὑπὸ τοῦ κ. Σάθα ἐν *Μνημείοις ἑλληνικῆς ἱστορίας* Τόμ. Δ' σ. 149. Παρὰ δὲ Κυριακῷ τῷ Ἀγκωνίτῃ βλέπομεν *Karbona* λεγόμενον ἓνα τῶν παραποτάμων τοῦ Ἀλφειοῦ (*per tres rivulos, primumque Argyropotamon, secundum Licurion, tertium Karbona*). Ἴδε Νέου Ἑλληνομνήμονος Τόμ. Ε' σ. 415. Ἀλλ' εἶνε ἄρα τὸ *Carbone* τοῦ βενετικοῦ ἑγγράφου ἀπλῆ ἀπόδοσις τοῦ γαλλικοῦ *Charbon*, ἐν δὲ τῷ ἑλληνικῷ πρωτοτύπῳ ὁ ποταμὸς ὀνομάζετο Ἀλφειὸς ἢ Ῥουφιᾶς, ἢ καὶ τὸ ἑλληνικὸν κείμενον εἶχεν ὄνομα τοῦ ποταμοῦ ἀνταποκρινόμενον πρὸς τὸ *Charbon* τοῦ *Livre*

de la Conquete, τὸ Carbone τοῦ βενετικοῦ ἰγγράφου· καὶ τὸ Karbona τοῦ Κυριακοῦ; Καὶ δὲν εἶνε μὲν τὸ δεύτερον τοῦτο ἀπίθκνον, ἀλλὰ μαρτυρίαν ῥητὴν περὶ ὑπάρξεως τοιοῦτου ὀνόματος δὲν ἔχομεν. Τὰ δὲ σημειούμενα ὑπὸ τοῦ κ. Μομφερράτου (Μεθώνη καὶ Κορώνη ἐν Μηνιαίῳ παραρτήματι Ἀθηνῶν ἀρ. 2 Δεκέμβριος 1907 σ. 25 σημ. 23) Καρβώνη ἀπαντᾷ καὶ ἐν Νεαρῷ 51 Ἰω. Κατακουζηνοῦ δὲν πρέπει νὰ νομισθῶσι συσχετιζόμενα πρὸς τὸ παρὰ Βενετοῖς ὄνομα τοῦ Ἀλφειοῦ. Πράγματι ἐν τῇ μνημονευομένῃ Νεαρῷ (*Zachariā v. Lingenthal Novellae Constitutiones* σ. 704) ἀναφέρονται ἐξαλειμματικαὶ ὑποστάσεις τοῦ τε Καρβώνη καὶ τοῦ Νήφωνος, οὐδεμίαν ἔχουσαι σχέσιν πρὸς τὸ ὄνομα τοῦ Ἀλφειοῦ, κείμεναι δὲ πλησίον τῆς Ἀβυσσαίνης. Καὶ ἀγνοεῖται μὲν ποῦ ἔκειτό αὕτη, ἀλλ' ἂν λάθωμεν ὑπ' ὄψιν, ὅτι δύο τῶν ἐν τῷ χρυσοβούλλῳ ἐκείνῳ τοῦ Καντακουζηνοῦ μνημονευομένων πλὴν τῆς Βοστίτζης ὡς κτημάτων τῆς μονῆς τοῦ Μεγάλου σπηλαίου, ἡ Λαπάτα καὶ ἡ Ζαχλωροῦ, φέρουσι καὶ σήμερον τὸ αὐτὸ ὄνομα, ἐκείνη μὲν κείμενη ἐν τῷ δήμῳ Λαπαθῶν τῶν Κελαβρῦτων, αὕτη δ' ἐν τῷ δήμῳ Κερπινῆς, ἀγόμεθα εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ Καρβώνη καὶ Νήφωνος φερωνυμούμενα χωρία ἐκείντο που περὶ τὰς σημερινὰς ἐπαρχίας Καλαβρῦτων ἢ Αἰγιαλείας. Οὐδὲ εἶνε πιθανόν, ὅτι τὸ σημερινὸν Καρβουνὶ τοῦ δήμου Κυπαρισσίας ἔχει οἰανδήποτε σχέσιν πρὸς τὸν Καρβώνην τοῦ χρυσοβούλλου, ἐν ἣ περιπτώσει καὶ πάλιν οὐδὲν θὰ εἶχεν οὗτος τὸ κοινόν μετὰ τοῦ Ἀλφειοῦ. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ δὲ ταύτῃ σημειόνω, ὅτι καὶ ἡ ἐν τῷ ἀνωτέρῳ βενετικῷ ἰγγράφῳ Dguxa ἢ ἄλλως καὶ Dgusa λεγομένη οὐδὲν ἔχει τὸ κοινόν πρὸς τὴν Ἀνδρίτσειαν, πρὸς ἣν οὐκ ἄνευ ἰνδοιασμοῦ ταυτίζει αὐτὴν ὁ κ. Μομφερράτος (ἐνθ' ἀν. σ. 24), ἀλλ' εἶνε ἡ Ἀνδροῦσα.

— **Φελανθρωπηνός, ὄχι Φελανενός.** Εἰς τὰ ἀνύπαρκα ὀνόματα (Ἴδε τὰς ἐμὰς Μικτὰς σελίδας σ. 457 κ. ἑ.—Νίου Ἑλληνομνήμονος Τόμ. Α' σ. 321 κ. ἑ. Τόμ. Γ' σ. 122. Τόμ. Δ' σ. 378 κ. ἑ. Τόμ. Ε' σ. 481) προσθετόν καὶ τὸν ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ *C. Müller* ἐκδόσει τοῦ Κριτοβούλου (*Fragmenta historicorum graecorum* Τόμ. Ε' σ. 104 § LXXXVII) Φελανινόν. Τὸ χωρίον ἔχει ὡδε: Μαχουμούτσα, ἄνδρα τὰ πρῶτα μὲν φέροντα τοῦ γένους Ῥωμαίων πρὸς τε πατρός καὶ μητρός (ὁ δὲ γε πρὸς πατρός

πάππος αὐτῷ Φιλανινός καὶ τῆς Ἑλλάδος ἦρχε καὶ τῆ τοῦ καίσαρος ἀξία τετίμητο). Ὁμοίως δ' ἔχει τὸ χωρίον καὶ ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ *Dethier* ἐν *Monumenta Hung. hist.* Τόμ. ΚΑ' μέρ. α' σ. 135. Ἀλλὰ τὸ Φιλανινός εἶνε παρανεγνωσμένον ἢ φέρεται ἐν αὐτῷ τῷ κώδικι κακῶς ἀντὶ τοῦ Φιλανηνός, ἦτοι Φιλανθρωπηνός. Πράγματι δ' ὁ Φιλανθρωπηνός οὗτος μνημονεύεται ὡς ἐν Ἑλλάδι στρατηγήσας ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀνδρονίκου Α' Παλαιολόγου ἐν τῷ Χρονικῷ τοῦ Μορέως (ἐκδ. *John Schmitt* σσ. 8710, 8713, 8763), ἐν τῷ *Livre de la Conquete* (ἐκδ. *Buchon* σσ. 300, 301) καὶ ἐν τῇ ἰταλικῇ διασκευῇ *Cronaca di Morea* (*Hopf Chroniques gréco-romanes* σ. 466), ὅπου ὁ ἐκδότης ὀρθῶς ὑποδεικνύει τὸ ἀμάρτημα τῆς ὑπὸ τοῦ Müller ἐκδόσεως τοῦ Κριτοβούλου. Καὶ ἐν μὲν τῷ *Livre de la Conquete* λέγεται *Fyleantropyno*, *Fyloantropino* καὶ *Fyloantropyno*, ἐν δὲ τῇ ἰταλικῇ διασκευῇ *Filatropino*. Περιέργον δὲ εἶνε, ὅτι καὶ ἐν τοῖς κώδικι τοῦ Χρονικοῦ τοῦ Μορέως τὸ ὄνομα αὐτοῦ γράφεται διὰ τοῦ ι.

— **Αἱ Κυκλάδες καὶ ἡ βενετοκρατία.** Καὶ ἐν Μυκόνῳ ἐν ἔτει 1726 συνέβη ὅ τι καὶ ἐν Ἄνδρῳ τῷ 1686 - 1689, περὶ τούτου δὲ γράφει ἡμῖν ὁ ἐν Σύρῳ σχολάρχης τοῦ α' ἑλληνικοῦ Σχολείου κ. Τρ. Ε. Εὐαγγελίδης τάδε· α' Ἀνέγνω κἀγὼ μετ' ἀπορίας μου τὰ ἐν Ἄνδρῳ συμβάντα τελευτῶντος τοῦ ΙΖ' αἰῶνος ὑπὸ τῆς ἐν Τήνῳ βενετικῆς ἐξουσίας, τοῦ πρεσβευτοῦ καὶ ρέττορος Τζορτζῆ καὶ Μαρία Μπαρμπάρηγου, ὡς πρὸς τὸν ἱερὸν ναὸν τῆς Παναγίας τῆς Καταφυγῆς καὶ τὴν ἱερὰν μονὴν τοῦ Ἁγίου Νικολάου, ἐκ τῆς βιβλιοθήκης τῆς ὁποίας ἀντιγράψας τὰ ὑφ' ὑμῶν ἐν τῷ Νέῳ Ἑλληνομνήμονι (Τόμ. 5' σ. 243 κ. ἐ.) ἐκδοθέντα τρία σπουδαιότατα ἐγγραφα ὁ νῦν ἐν Ἀγρινίῳ καθηγητῆς κ. Ἰωάννης Τέντες, ἔδωκε λαβὴν εἰς τὰς ἐν σελίσιν 245 κ. ἐ. προστεθείσας σημειώσεις ὑμῶν. Πράγματι δὲ, τῶν Τούρκων ἀρχόντων τῆς Μυκόνου ἤδη ἀπὸ τοῦ 1537, παρουσιάζεται τὸ ἐξῆς δυσεξήγητον γεγονός ἐν τῇ ἱερᾷ μονῇ τῆς Τουρλιανῆς. Ἡ οἰκογένεια Καλλιάρχων, μία τῶν ἐπισημοτέρων τῆς νήσου, εἶχεν, ὡς δι᾽ ἄσχυρίζετο, ἀνέκαθεν, ἐξ ὅτου ἰδρύθη ἡ μονή — καὶ αὕτη ὑποδομήθη τῷ 1542 — δικαίωμα ἐπ' αὐτῆς καὶ ἤδη ἀπὸ τοῦ 1719 ἤρξαντο ἑριδες μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῆς κοινότητος, πρὸς ἣν συνέφωνησε καὶ ὁ πατριάρχης Νεόφυτος ὁ 5' τὸ πρῶτον ἰθύνων ταύς

οιακας τῆς Μ. Ἐκκλησίας τῷ 1734, ὅτε καὶ κατέπαυσαν αἱ ἔριδες. Ἄλλ' ἐν τῷ μεταξὺ οἱ Καλλιάρχαι, ἀπελθόντες εἰς τὴν ἀστυγείτονα Τήνον, ὅπου ἤρχον (ἴσως ἐκκλησιαστικῶς;) οἱ Φράγκοι καὶ διὰ τοῦ προβεδούρου αὐτῶν ἐκδῶσαντες ἐπὶ τούτῳ σεντέντζιαν, ἐπέτυχον ὅπως ἀνὰ ἕκαστον τρίτον ἔτος ἡ μονὴ λαμβάνη τὸν ἑαυτῆς ἡγούμενον ἐκ τῆς οἰκογενείας Καλλιάρχη, ὅστις νὰ παραδίδῃ τὴν ἡγουμένην τῷ ἐκ τῆς κοινότητος διορισθησομένῳ ἐπὶ τρία ἄλλα ἔτη. Ἄλλ' ὁ ἡγούμενος τῆς κοινότητος Ἰγνάτιος Ντεσουδάς ἐκλεγείς ἀπαξ δὲν παρέδιδε τὸ ἀξίωμα τοῖς Καλλιάρχαις, καὶ διὰ τοῦτο οὗτοι μένεα πνέοντες ἐτάραττον τὰ τῆς μονῆς· ἀλλ' ὑπεχρεώθησαν ὑπὸ τοῦ καπουδᾶν πασσᾶ νὰ πληρῶνωσιν αὐτῷ 200 ρεάλια (= γρόσια), ἀν ἐτόλμων νὰ πειρᾶξωσι τὸ μοναστήριον. Ἐπειδὴ δὲ τὸ τοιοῦτον ἰθεώρησαν θεινόν, ἀπετάθησαν δι' ἀναφορᾶς αὐτῶν πρὸς τὸν πατριάρχην Ἱερμιάαν τὸν Γ' ¹ τὸ πρῶτον πατριαρχεῦοντα (23 Μαρτίου-19 Νοεμβρίου 1726), δι' ἧς, ὄντων ὑπογεγραμμένων τοῦ προηγουμένου τῆς μονῆς Διονυσίου καὶ τοῦ πρωτεκδικίου (10 Ἀπριλίου 1726), ἐζήτησαν τὴν ἐπίλυσιν τῆς δικαίας αἰτήσεως αὐτῶν. Ἄλλ' αὐδὲν ἐπιτυχόντες ἠναγκάσθησαν νὰ ἀκυρώσωσι πᾶσαν ἀπαίτησιν αὐτῶν ἐπὶ τῆς πατριαρχείας Νεοφύτου τοῦ Σ'. Ταῦτα μανθάνομεν ἐκ τῶν ἐν τῇ μονῇ Τουρλιανῆς ἐγγράφων, ὧν ἀναγραφὴν ἐπιξεργάζεται ὁ δ. φ. καὶ ἔφορος τοῦ μουσείου Δήλου κ. Πίπας ἐκ τῆς κόπιας τοῦ καντζηλιέρη τῆς κοινότητος Μυκόνου Περᾶκη Φωσκόλου καὶ τοῦ κώδικος τῆς καντζηλαρίας Μυκόνου, ὡς διὰ μακρῶν θὰ ἐκθέσω ἐν τῇ ὁσονούπτῳ ἐκδιδομένῃ Ἱστορίᾳ τῆς Μυκόνου ».

— Ἡ ἐπισκοπὴ Δαμαλῶν. Ὁ προηγουμένος καὶ ἀρχιμανδρίτης κ. Ἰεζεκιήλ Βελανιδιώτης ἐπέστειλεν ἡμῖν τὰ ἐξῆς·

Ἡ ἐπισκοπὴ Δαμαλῶν τὸ πρῶτον ἐπιφαίνεται ὡς ἐπισκοπὴ τοῦ μητροπολίτου Κορίνθου εἰς τὴν ἐπὶ Λέοντος τοῦ σοφοῦ γενομένην διατύπωσιν τῶν ἐπισκοπικῶν θρόνων, ἐνῶ πρὶν ἐλέγτο ἐπισκοπὴ Τρουζένος· μνημονιεύεται δὲ καὶ ἐν τῷ καταλόγῳ Νείλου τοῦ Δοξαπατρῆ (Πρβλ. *Parthey* Συνέκδημος σελ. 11, 117, 300), ἐν τῷ ὁποίῳ οὐδαμοῦ ἀναφέρεται ἐπισκοπὴ Πολυφέγγους. Περὶ ταύτης ὁμίλων ὁ Le Quien διαχωρίζει τὰς ἐπισκοπὰς Δαμαλῶν καὶ Πολυφέγγους καὶ

¹ Τὰ ἐγγράφα τῆς μονῆς λέγουσι Νεοφύτον, ἀλλ' ἡ χρονολογία τῆς ἀναφορᾶς δὲν εὐδοῦται.

ἀναφέρει καὶ ἠνωμένας ταύτας τὸ 1564 ἔτος ὑπὸ ἐπίσκοπον Ἰωάσαφ ἐν τῇ Ecclesia Troezenis (Πρβλ. Oriens Christianus Τόμ. Β' σ. 224 - 225). Ὁ ἐπίσκοπος Δαμαλῶν καὶ Πολυφέγγους Ἰωάσαφ ἔλαβε μέρος εἰς τὴν καθάρισιν τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Ἰωάσαφ τοῦ ἀπὸ Ἀδριανουπόλεως, ὡς ἀναφέρει ὁ Μαρτίνος Κρούσιος (Πρβλ. Turcograecia lib. 2 σελ. 174).

Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ δεκάτου ὀγδόου αἰῶνος ἀναφαίνεται ἐπισκοπὴ ὑπὸ ὄνομα Δαμαλῶν καὶ Πεδιάδος, φέρουσα τὸ ὄνομα Πεδιάδος ἐκ τοῦ φραγκικοῦ φρουρίου Πιάδας τοῦ ἐν ἔτει 1205 ἀνεγερθέντος ὑπὸ τοῦ μαρκιῶνος Βονιφατίου τοῦ Μουφερρατικοῦ, ἦτο δὲ τότε ἐπίσκοπος Δαμαλῶν καὶ Πεδιάδος ὁ Ἰάκωβος, ὅστις κατεγίνετο καὶ εἰς δημόδεις στιχουργίας. Ὁ Ἰάκωβος ἠχμαλωτίσθη τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὑπὸ τοῦ καπετὰν πασσαῦ, ὅστις τὸν ἠνάγκασε νὰ γράψῃ εἰς τοὺς Ἕλληνας τοῦ Ναυπλίου, ὅπως μὴ βοηθῶσι τοὺς Ἐνετούς. Ἐγράψε δὲ οὗτος ὁ Ἰάκωβος ἐπιστολὴν, προτάξας τὸ μέχρι τοῦδε λεγόμενον λαϊκὸν δίστιχον « Ἐπίσκοπος κρεμάμενος, ἔγραφε καὶ ἀπόγραφε ».

« Ἐν τῷ χωρίῳ Λιγουριῶ καὶ ἐν τῷ ἐκεῖ ἱερῷ ναῷ τῆς Ἁγίας Μαρίνης ὑπάρχει ἡ ἐπιγραφὴ Ἐν ἔτει αψιγ . . . ἀρχιερατεύοντος τοῦ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου κ. κ. Ἰακώβου Δαμαλῶν καὶ Πεδιάδος. (Πρβλ. ἐν Ἡμερολογίῳ Σκόκου 1910 Μ. Λαμπρινίδου περὶ Δαμαλᾶ σ. 361).

« Ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης καταφαίνεται, ὅτι μέχρι τοῦ 1713 ἔτους ὁ Δαμαλῶν ἦτο ἐπίσκοπος, ἂν δὲ ὄντως προήχθη εἰς ἀρχιεπίσκοπον τὸ 1719 ἔτος, ὡς ἀναγράφει ὁ Νέος Ἑλληνομνήμων (Τόμ. 5' τεῦχος α' σ. 184), εἶτα πάλιν ὑπεβιβάσθη εἰς ἐπίσκοπον, διότι τὸ 1821 ἀναφαίνεται ὡς ἐπισκοπὴ μὲ ἐπίσκοπον Ἰωνᾶν (Πρβλ. Κ. Οἰκονόμου Τὰ Σωζόμενα Ἐκκλησιαστικά Τόμ. Β' σ. 5).

« Ὁ Ἰωνᾶς ἦτο ὁ ἴσχατος ἱεράρχης τῆς αἰωνοβίου ταύτης ἐπισκοπῆς, ὅστις μετετέθη διὰ Β. Διατάγματος ἀπὸ 21 Νοεμβρίου 1833 εἰς Ἡλείαν διὰ τοῦ ἰδίου δὲ Διατάγματος ἡ ἐπισκοπὴ Δαμαλῶν συνεχωνεύθη μὲ τὰς ἐπισκοπὰς Ἄργους καὶ Ναυπλίας, ἀποτελέσασα τὴν ἐπισκοπὴν Ἀργολίδος, ἧς ἱεράρχης διωρίσθη ὁ πρῶτος Λαρίσης Κύριλλος.

« Ὁ Ἰωνᾶς μετετέθη ἄνευ γνώμης του, ἐνῶ ὡς ἐπίσκοπος Δαμαλῶν διατέλει καὶ τοποτηρητὴς Ναυπλίας, τοποτηρητὴς δὲ Ἄργους

διετέλει ὁ πρῶν Μιτρῶν Μελέτιος· ἀμρότεροι δὲ ὡς τοιοῦτοι ὑπέγραψαν τὸ ἀπὸ 15 Ἰουλίου 1833 πρωτόκολλον, δι' οὗ ἡ ἑλληνικὴ Ἐκκλησία ἀνεκηρύσσεται αὐτοκέφαλος ἀνευ γνώμης τοῦ κυριάρχου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου (Ἡρβλ. Γ. Βελανιδιώτου Αἰ ἐπισκοπαὶ Ἄργους καὶ Ναυπλίας ἐν Ἱερομνήμονι Βόλου 1907 ἀριθ. 6, 7, 8). Ὡς ἐπίσκοπος Ἡλείας ὁ Ἰωνᾶς μόλις ἐπὶ ἐξάμηνον διετέλεισε καὶ εἶτα παρητήθη, καὶ ὡς πρῶν Ἡλείας διετέλεισεν ἐπανειλημμένως συνοδικὸς συνέδρος, καὶ μάλιστα εἰς τὴν καθαιρέσιν τοῦ ἀπὸ μητροπολίτου Παροναξίας μετατεθέντος ἐπισκόπου Ἀκαρνανίας Ἱεροθέου τὸ 1842, ὡς καὶ τοῦ φιλοσόφου Ἱερομονάχου Θεοφίλου Καίρη, τὴν 31 Ὀκτωβρίου 1839. Ἀπέθανε δὲ ὁ Ἰωνᾶς ὡς ἐπίσκοπος Κορίνθου.

Ἡ Ἐπισκοπὴ Ἡλείας ἦτο καινοφανὴς τίτλος, ὡς ὠνομάσθη ὁ μεταθεθεὶς τότε Ἰωνᾶς, ἀντὶ Ὡλένης, ὡς ἦτο τὸ ὄνομα ἀνέκαθεν τῆς αἰωνοβίου ταύτης ἐπισκοπῆς, ἧς τελευταῖος ἐπίσκοπος ἦτο ὁ Φιλᾶρετος, μαρτυρήσας τὸ 1821 ἔτος ἐν βασιάνοις ἐν ταῖς φυλακαῖς Τριπόλεως μετὰ τῶν ἄλλων ἀρχιερέων καὶ προϋχόντων τοῦ Μορέως κατὰ τὰς παραμονὰς τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος ».

— **Σανδράμης ἢ Σανδάμης :** Ὁ μέγας λογοθέτης κ. Σ. Ἀριστάρχης ἐπέστειλεν ἡμῖν ἐκ Θεραπειῶν τῇ 25 Νοεμβρίου τάδε· « Εἰς ὅσα ὁ κ. Δ. Μαρκόπουλος γράφει (Νέου Ἑλληνομνήμονος 5' 247) πρὸς λύσιν τῆς ἀπορίας ἂν πρέπη νὰ προτιμηθῇ ἡ κατὰ Διοδώρον γραφὴ Σανδράμης ἢ ἡ κατὰ Κεδρηνὸν Σανδάμης, ἐπιτραπήτω μοι, ἵνα προσθέσω, ὅτι προτιμητέα ἡ μετὰ τοῦ ρ γραφὴ Σανδράμης· διότι ἡ ἰνδικὴ ρίζα τῆς λέξεως φαίνεται οὕσα Σάνδρα ἢ Τσάνδρα, σημαίνουσα σελήνην καὶ ἀπαντῶσα καὶ ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, ὅστις ἱκαλεῖτο Σανδρά-κοτος (Ἀρριανοῦ Ἀναβ. 5, 6, 2), ἢ Σανδρά-κοττος (Droysen Ἱστορ. Διαδόχων, μεταφρ. Πανταζίδου, σ. 561), ἢ Sandra-cottus (Justini XV 4, 15), ἢ Σανδρό-κοττος (Στράβ. 70 σ. 744.—Droysen Ἱστορία Ἐπιγόνων μεταφρ. Δελλίου Α' 101) καὶ ἰνδιστὶ Tsandra-gupta, ἤγουν σεληνο-φύλακτος (Schlegel Ind. Bibl. Α' 245), ἢ Τσανδρα-γούπτα (Droysen Ἱστορία Ἐπιγόνων Β' 435), ἢ Τσανδρα-γύπτα (Droysen Ἱστορία Διαδόχων 560).

— **Τὸ αὐτόγραφον σημεῖωμα τοῦ Μάρκου Μποτσαρη.** Ὁ ἐν Βουλγαρελίῳ δημοδιδάσκαλος κ. Γ. Παπαδημητρίου ἔγραψεν εἰς ἡμᾶς τῇ 31 Ὀκτωβρίου τὰ ἐξῆς·

α' Αναγνοῦς τὰ ἐν τῷ Νέῳ Ἑλληνομνήμονι Τόμ. 5' σ. 225 κ. εἰπερὶ τοῦ παρ' ἐμοῦ σταλέντος αὐτογράφου σημειώματος τοῦ Μάρκου Μπότσαρη γραφέντα, ἀναγκαῖον θεωρῶ νὰ προσθέσω περὶ αὐτοῦ συμπληρωματικὰς τινὰς πληροφορίας διευκρινούσας κάλλιον τὰ κατ' αὐτό.

β' Ὁμολογῶ τὴν πλάνην, εἰς ἣν περιέπεσα, περὶ τοῦ τόπου ἐνθα ἐγράφη τὸ σημείωμα τοῦτο, παρασυρθείς ἐκ τῆς ἐν τῷ ἑτέρῳ περικαλύμματι τοῦ Μηναιίου παρεχομένης εἰδήσεως, ὅτι τὰ Μηναιῖα ἰδωρῆθησαν τῇ μονῇ Βουλγαρελίου ὑπὸ τοῦ Ἰωαννίνων καὶ Βιλλᾶς πρὸ 50 ἐτῶν. Ἐξετάσας μετὰ περισσοτέρας ἐπιστάσεως τὴν σημείωσιν ταύτην, ἀνεγνώρισα τὴν πλάνην μου, διότι ἐν αὐτῇ δὲν ἀναφέρεται ρητῶς ὡς δωρηθὲν καὶ τὸ ἐν λόγῳ Μηναιῖον, ἀλλ' ἀπλῶς ὅτι δώδεκα Μηναιῖα καὶ τὰ λοιπὰ ἱερὰ λειτουργικὰ βιβλία ἰδωρῆθησαν τῇ μονῇ ὑπὸ τοῦ Ἰωαννίνων. Τὸ πιθανώτερον ἄρα εἶναι, ὅτι, δωρηθέντων τῇ μονῇ τῶν καινουργῶν Μηναιῖων, τὰ παλαιά, ὡς εἰθισται, διενεμηθησαν εἰς τὰ παρεκκλήσια. Ὁ Μᾶρκος λοιπὸν πιθανώτατα ἐγράψε τὸ σημείωμα τοῦτο ἐν τῇ μονῇ Βουλγαρελίου. Τοῦτο συνδυάζεται ἄριστα καὶ μὲ τὰς πληροφορίας, ἃς ἠρύσθη παρὰ τῶν γεροντοτέρων, περὶ τῆς ἐπὶ διετίαν περίπου παραμονῆς ἐν Βουλγαρελίῳ τῶν οἰκογενειῶν των Μποτσαραίων, ἐγκατασταθεισῶν πρὸ τοῦ 1803 κατὰ πᾶσαν πιθανότητα. Σῶζεται ἐτι ἡ οἰκία ἐν ἣ κατώκησαν, ἀλλὰ δὲν ὀρίζεται ἀκριβῶς ὁ χρόνος τῆς ἀφίξεώς των. α' Στὸ χαλασμὸ τοῦ Σουλι β' μοῦ ὠρίζον αὐτόν, ἐπιπροσθέτοντες, ὅτι μεταξὺ τῶν ἄλλων ἦτο καὶ ἡ περίπτωτος α' Λένη τοῦ Μπότσαρη β', ἧς τὸ τραγικὸν τέλος ὄλαι αἱ γράϊαι τοῦ χωρίου μου διηγοῦνται ὡς συμβάν εἰς τὸν Ἀχελῷον παρὰ τὸ Σέλτσον.

γ' Ὡς πρὸς τὴν ὀρθὴν ἢ μὴ ἀνάγνωσιν τῆς τελευταίας λέξεως τοῦ προτελευταίου σημειώματος σε σελυαμέτι, ἃς μοι ἐπιτραπῆ νὰ διαφωνήσω πρὸς τὸν κ. Βλαχογιάννην. Δύο τινὰ μὲ ἤγαγον εἰς τὴν οὕτως ἀνάγνωσιν τῆς λέξεως ταύτης· 1) ὅτι ἡ φράσις ὁ θεὸς νὰ μᾶς βγάλη σὲ σελυαμέτι (=σὲ καλὸ) εἶναι συνηθεστάτη παρὰ τῷ λαφ, ὅπως δ' ἀσυνήτης ἢ κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ κ. Βλαχογιάννη νὰ μᾶς βγάλη σὲ τελειωμὸ, τῆς λέξεως τελειωμὸς μόνον ἐπὶ κακοῦ τέλους λεγομένης· 2) ὅτι τὸ πρῶτον γράμμα τῆς λέξεως σελυαμέτι σ δὲν δύναται νὰ ἐκληφθῆ ὡς τ, ἅτε τῆς τοιαύτης γραφῆς

τοῦ ταῦ εἰς οὐδέν τῶν προηγουμένων ἀπαντώσης, γραφομένων πάντων δι' ἐπιμήκους τ. Ὡσαύτως τὸ πέμπτον γράμμα τῆς λέξεως α τοῦ ὡς ου ἐκληφθὲν ὑπὸ τοῦ κ. Βλαχογιάννη εἶναι ὁμοιότατον μὲ τὰ λοιπὰ α τοῦ σημειώματος, τοῦ ου ἄλλως γραφομένου ὑπὸ τῶν παλαιῶν ὡς ὁ ἀνοικτοῦ (Ἴδου καὶ τὰ ἄλλα ου τοῦ σημειώματος). Ὁμοίως τὸ μετὰ τὸ μ γράμμα σαφῶς διακρίνεται ὡς ε.

« Αἱ δὲ τελευταῖαι λέξεις τοῦ χριστουγενου ἐξ ἀποφασεος δὲν μοι φαίνονται ἀσαφεῖς, ἀλλὰ συνδεόμεναι μὲ τὰ προηγούμενα ἐρμηνευτέαι ὡς ἐξῆς. Τὰ Χριστουγεννα (ὅποτε ἴσως ἐμελετάτο ἢ ἐξοδος, διότι θὰ ἐξέλιπον αἱ τροφαὶ παντελῶς) ἄς τοὺς βγάλη ὁ θεὸς σὲ σελυαμέτι. Τὸ δὲ ἐξ ἀποφάσεως εἶναι φράσις ἀσυνδέτως ἐπιφερομένη πάντοτε εἰς τὸ τέλος τῶν διαταγῶν ἀνωτέρων ἀρχῶν, ἀποφάσεων δημογεροντίας, συμφωνητικῶν κοινοτικῶν ἢ ἰδιωτικῶν πρὸς δῆλωσιν διαφορᾶς τινος, διαθηκῶν καὶ λοιπῶν χειρογράφων σημειώσεων, οἷα ἀνέγνωσα πολλὰ, ἰσοδυναμοῦντα μὲ τὸ παρ' ἡμῖν: ἀποφασισθὲν ἐκ συμφώνου ἐκυρώθη ἢ εἶναι ἀποφασισμένον, τετελεσμένον, ἐξ ἅπαντος θὰ γείνη, ἰκρίθη καὶ ἀπεφασίσθη ».

Ὁ δ' ἐν Ὁξωνίῳ φίλος καθηγητῆς κ. Σίμος Μενάρδος ἔγραψεν ἡμῖν ἀπὸ 18 Νοεμβρίου τὰ ἐξῆς: « Τὸ σημείωμα τοῦ Μπότσαρη λέγει διατὶ ἐσταυρωθῆκα(ν) οἱ χριστιανοὶ ἀπὸ τῆμ πείναν καὶ ὁ θεὸς ναντοὺς βγάλη σὲ σελυαμέτι, ὄχι βίβαια σὲ τελειωμόν. Ἡ φράσις εἶναι συνήθης καὶ σήμερον ἐν Κύπρῳ. Ὁ θεὸς νὰ μᾶς βγάλη σαλαμέτιν δηλ. νὰ μᾶς σώσῃ. Ἡ λέξις προφανῶς εἶναι τουρκικὴ. Τὸ Ἀγγλοτουρκικὸν λεξικόν, τὸ ὁποῖον εὗρισκω πρόχειρον, λέγει: L L sālim , free from suffering; safe; sound ».

Ὁ δὲ μέγας λογοθέτης κ. Ἀριστάρχης ἔγραψεν εἰς ἡμᾶς τῇ 25 Νοεμβρίου τάδε: « Αἱ λέξεις ο θεος ναν τους βγαλ ισε σελυαμετι του χριστουγένου ἀναγνωστέαι ὁ θεὸς νὰ τοὺς βγάλη σὲ σελαμέτι (τουρκιστί = εἰς σωτηρίαν, δηλ. νὰ τοὺς σώσῃ) [ἔως] τοῦ Χριστουγένου, δηλ. μέχρι τῶν Χριστουγέννων, μέχρι τῆς 25 Δεκεμβρίου [τοῦ 1803] ».

Ὁ δὲ ἡμέτερος μαθητῆς κ. Ἰωάννης Βογιατζίδης, σχολάρχης Ἄνδρου, ἐπίστειλεν ἡμῖν τῇ 24 Νοεμβρίου τὰ ἐξῆς:

« Κατὰ τὴν αὐτοβιογραφίαν τοῦ ἀξιολόγου ἐν Βουργαρελίῳ μη-

ναίου εἶχε δωρηθῆ τοῦτο πρὸ 50 ἐτῶν ὑπὸ τοῦ ἡγουμένου τῆς ἐκεῖ
 μονῆς εἰς τὸ παρεκκλήσιον τῆς Παναγίας » ἤτοι περί τὸ 1859, εἶχε
 δὲ περιέλθει εἰς τὴν κυριότητα τῆς μονῆς ἐκ δωρεᾶς τοῦ μητροπολίτου
 Ἰωαννίνων καὶ Βελλῆς, ἀγνωστον ὅμως πότε· ὥστε κατὰ τοὺς χρό-
 νους τῶν σουλιωτικῶν ἀγώνων τῶν ἐτῶν 1800 - 1803 δὲν γνωρίζο-
 μεν εἰς τίνας τὴν κατοχὴν εὐρίσκειτο τὸ μνηαῖον, τοῦ μητροπολίτου
 Ἰωαννίνων ἢ τῆς ἐν Βουργαρελίῳ μονῆς, καὶ τοῦ ἐπομένως ἐντυχῶν
 αὐτῷ ὁ Μάρκος Μπότσαρης ἐπέγραψε τὸ σημείωμα. Ὅτι ὁ Μάρκος
 δὲν εὐρίσκειτο τῷ 1803 ἐν Σουλίῳ γίνεται καθ' ἡμᾶς φανερόν ἐξ αὐτῶν
 αὐτοῦ τῶν ἐν τῷ σημειώματι λόγων· « Ἐσταυρωθικα οἱ χριστιανοὶ »
 λέγει, καὶ οὐχὶ « Ἐσταυρωθῆκαμεν », « ο θεος ναν τους βγάλῖσε
 σελευαμέτι » καὶ οὐχὶ « ἀνὰ μᾶς βγάλη ». Τὸ πιθανώτερον ὅμως εἶνε, ὅτι
 ὁ Μάρκος διέμενεν ἐν Βουλγαρελίῳ τῷ 1803, καὶ τοῦτο εἰκάζομεν ἐκ
 τῆς ἐξῆς παρατηρήσεως· ὅτι κατὰ τὴν συνθηκολόγησιν τῶν ἐν Ἁγίᾳ
 Παρασκευῇ Σουλιωτῶν μετὰ τοῦ Ἀλλῆ, τὸ ἔτος ἐκείνο γενομένην, καὶ
 τὴν ἐκ Σουλίου κατὰ τὰς συνθήκας ἀποχώρησιν αὐτῶν διηρήθησαν,
 ὡς γνωστόν, εἰς τρία σώματα, ὧν τὸ ἐν ὑπὸ τὸν Κίτσον Μπότσαρην
 διευθύνετο εἰς Βουλγαρέλιον. Διαβλέπω λοιπὸν ἐν τούτῳ σχέσιν τινὰ
 τῆς οἰκογενείας τῶν Μποτσαραίων πρὸς τοὺς ἐν Βουλγαρελίῳ· διὸ
 οὐχὶ ἀπίθανον θεωρῶ τὸ νὰ εἶχεν ὁ Μάρκος παῖς τότε ὧν 13 - 15
 ἐτῶν προαποσταλῆ εἰς Βουλγαρέλιον. Τὰ ἐν τῷ 2ῳ στίχῳ τοῦ πανο-
 μοιοτύπου ἰκτριθέντα γράμματα· σεμτεδρίου... βρίου ἀναπληροῦμεν
 ὡδε· σεμτεδριου [ε]ος τι [1 ν]οεμβριου. Τὰ ος τῆς λέξεως
 ἔος, τι καὶ οεμ εἶνε εὐδιάκριτα ἐπὶ τοῦ πανομοιοτύπου. Εἰς τὴν συμ-
 πλήρωσιν ταύτην ἤχθη καὶ ἐκ τῶν ἐξῆς λόγων· τὸ σημείωμα τοῦ
 Μπότσαρη διαμνημονεῦον (=κανο θιμτσι) τὴν γνωστὴν εἰσοδὸν τῶν
 Τουρκαλθανῶν διὰ τῆς προδοσίας τοῦ Πήλιου Γούση εἰς Σουλι (=μπι-
 κε το ασκερι μεσα στου σουλι) τὴν γενομένην τῇ 25 Σεπτεμβρίου
 1803 ἰγράφη τῇ 3 Νοεμβρίου 1803· μεταξὺ τούτων λοιπὸν τῶν δύο
 χρονολογικῶν ὀρίων 25 Σεπτεμβρίου (=ἀπο το εβγα του σεμτεδριου)
 καὶ 3 Νοεμβρίου εἶνε φυσικὸν ὅτι ὁ Μάρκος θὰ ὠριζεν ἐν τῷ σημειώ-
 ματι τὸν χρόνον τῆς ἐν Σουλίῳ παραμονῆς (=καὶ εκαμαν) τοῦ τουρ-
 κικοῦ στρατοῦ, ὅστις καὶ εἰσῆλασεν εἰς αὐτὸ μετὰ τὴν γενικὴν ὑποχώ-
 ρησιν τῶν Σουλιωτῶν εἰς Ἁγίαν Παρασκευήν. Ἔθηκα δὲ 1 καὶ οὐχὶ
 2 ἢ 3 Νοεμβρίου, λαβὼν ὑπ' ὄψιν τὴν ἀπόστασιν τοῦ Σουλίου ἀπὸ τοῦ

Βουλγαρέλιου, ἔνθα διέμενον ὁ Μᾶρκος, καὶ τὸν χρόνον ὅστις ἴδει ἀναγκαιῶς νὰ διαρρεύσῃ μέχρι οὗ ἡ εἰδησις τῆς ἐκκένωσης τοῦ Σουλίου ὑπὸ τοῦ τουρκικοῦ στρατοῦ διαδοθῇ καὶ εἰς Βουλγαρέλιον. Ἡ ἐκκένωσις τοῦ Σουλίου δὲν ἐσήμαινε τότε καὶ λῆξιν τοῦ ἀγῶνος, διότι ἡ στενὴ πολιορκία τῶν ἐναπομεινάντων ἐν Ἀγίᾳ Παρασκευῇ Σουλιωτῶν ἐξηκολούθη, μετατοπισθέντος μόνον τοῦ κέντρου τῆς δράσεως· καὶ εἰς τὴν ἐν τῇ Ἀγίᾳ Παρασκευῇ στενῇ πολιορκίᾳ πάντως ἀναφέρεται τὸ τοῦ σημειώματος εσταβροθικα οἱ χριστιανοὶ ἀπο τὴν μπινα. Τὸ τοῦ ὀτίγ. 4 σελυαμέτι ἀσφαλῶς οὕτω πρέπει νάναγνωσθῇ ὡς καὶ ἐξεδόθη, οὐχὶ δ' ὡς ὁ κ. Βλαχογιάννης προτείνει τελευτουμον, διότι τὸ πρῶτον γράμμα τῆς λέξεως εἶνε μόνον σ, τοῦ τ γραφομένου ἐν πάσαις ταῖς λέξεσι τοῦ σημειώματος διὰ τοῦ ἐπιμήκουσ τ, καὶ τὰ λοιπὰ δὲ γράμματα τῆς λέξεως σελυαμετι εἶνε ἐπὶ τοῦ πανμοιοτύπου εὐδιάκριτα. Σημαίνει δὲ ἡ εὐχὴ αὐτῆ τοῦ Μάρκου εἴθε ὁ θεὸς νὰ τοὺς (= τοῖς Χριστιανοῖς) βγάλη¹ (= νὰ δώσῃ ὅπως διέλθωσι) τοῦ χριστουγέννον σὲ σελυαμέτι (= ἐπὶ σωτηρίᾳ, καλῶς). Τὸ ἐν τελεῖ ἐξ ἀποφάσεως νομίζομεν ὅτι οὐδὲν ἀπολύτως ὑπαινίσσεται γεγονός· εἶνε φράσις οὐχὶ τῆς δημώδους γλώσσης, ἐν ἣ ἔγραψεν τὸ ὅλον σημείωμα, ἀλλὰ τῆς ἀρχαϊζούσης· ταύτην ὁ μικρὸς Μᾶρκος ἀκούσας παρὰ διδασκάλου τινὸς ἢ ἀναγνοῦς ἐν βιβλίῳ χωρὶς νὰ ἔχη σαφῆ ἔννοιαν τοῦ τί σημαίνει ἔγραψεν ἐνταῦθα, ἴσως ἐν τῇ σημασίᾳ τοῦ ἀφεύκτως, ὅποτε θὰ ἐσήμαινεν Εἴθε ἀφεύκτως κατὰ τὴν ἐορτὴν τῆς Χριστοῦ γεννήσεως οἱ Σουλιῶται νὰ εἶνε λυτρωμένοι τῶν δεινῶν. Τῆς εὐχῆς δὲ ταύτης τοῦ Μάρκου ταχύτερον, ἤδη ἀπὸ τῆς 12 Δεκεμβρίου 1803, οἱ Σουλιῶται εἶχον ἀναχωρήσει κατὰ τὰς συνθήκας ἐκ τῆς πατρίδος των ».

Τίλος ὁ κ. Ν. Βλαχογιάννης ἀνεκοίνωσεν εἰς ἡμᾶς, ὅτι ἡ ἀνάγνωσις αὐτοῦ σε τελευτουμον ἐγένεον ἐπὶ τῇ βάσει προσωρινοῦ ἐκτύπου ὑφ' ἡμῶν εἰς αὐτὸν ἀποσταλέντος, ὅπερ δὲν ἦτο ἱκανῶς καθαρὸν. Ἀλλὰ μετὰ τὴν ἐν τῷ Νέῳ Ἑλληνομνήμονι ἐκδοσιν τοῦ παρενθέτου Πίνακος Α' (Τόμου 5' σ. 226) εἶνε καὶ αὐτὸς τελείως σύμφωνος, ὅτι πρέπει νάναγνωσθῇ σε σελυαμετι.

— **Μαγιάς.** Ὁ φίλος κ. Στέφανος Δραγούμης ἔγραψεν ἡμῖν τῇ

¹ Τὸ βγάζω ἐπὶ τοιαύτης ἔννοιας σύνθησι, ὡς ἐβγάλε τὸν χειμῶνα, ἐβγάλε αὐτὸν τὸν χρόνον κττ.

30 Νοεμβρίου τάδε· « Τὴν λέξιν α μαγάς » ἐν σημασίᾳ οἷαν ὁ Δοσίθεος δεικνύει (Νέου Ἑλληνομνήμωνος 5' σ. 242) εὐρίσκομεν γνωστὴν τῷ Σουΐδα, ἐρμηνεύοντι αὐτὴν ὡς σημεῖον συστρεφόμενον, οἰονεὶ περισπώμενον, ἐν τοῖς ἐξῆς· ἔστι δὲ καὶ εἰληπτικὸν μόριον. Ἴσως δὲ προῆλθεν ἐκ τοῦ σχήματος τῆς γνωστῆς μαγάδος, τῆς ὑποκώφου σανίδος τῆς βαταζούσης τὰς χορδὰς τῆς κιθάρας ἢ λύρας, ἣν καὶ καθύλην, ὡς περὶ τοῦ σήμερον, ὁ Σουΐδας ὀνομάζει. Ἴδε καὶ Ἡσύχιον διὰ τὴν κυρίαν ἔννοιαν τῆς λέξεως καὶ Lexicon Σοφοκλέους ».

— **Κοιλάν.** Ὁ ἐν Ὁξωνίᾳ φίλος καθηγητῆς κ. Σίμος Μενάρδος ἐπέστειλεν εἰς ἡμᾶς τῇ 18 Νοεμβρίου τὰ ἐξῆς· « Τὸ Κοιλάν τὸ μνημονευόμενον ἐν τῇ κυπριακῇ ἐπιστολῇ ἣν ἐδημοσιεύσατε ἐν Τόμῳ 5' σ. 33 τοῦ Νέου Ἑλληνομνήμωνος εἶναι τὸ χωρίον τὸ συνήθως γραφόμενον Κοιλάνιν, κέντρον ὁμώνυμου διαμερίσματος, παράγον δὲ μέχρι σήμερον πολὺ κρασίον. Μνημονεύεται δὲ κατὰ πρῶτον ἐπὶ τῆς ἐπιδρομῆς τοῦ Ῥιχάρδου, πιστεύω δὲ, ὅτι εἶναι ἀρχαιότερον, καὶ γράφω Κυλάνι(ο)ν. Ἡ μεταβολὴ τῆς γραφῆς θὰ ἐπῆλθε κατὰ τὸ κοῖλος, ὅτε οἱ δύο φθόγγοι οἱ καὶ υ συνέπιπτον. Ἀλλὰ βραδύτερον ὁ Νεόφυτος Ῥοδινὸς ἐν τῷ Περί ἡρώων, στρατηγῶν κτλ. σ. 146 γράφει Κιλάνη. Ἄλλοτε θὰ διαλάβω περὶ τούτου διὰ μακρῶν ».

— **Δημητρεὸς Χατζηπολυζῶης.** Ὁ ἐν Τεργίστῃ ἀρχιμανδρίτης κ. Ἰεζικιῆλ Βελανιδιώτης ἐπέστειλεν εἰς ἡμᾶς τὰ ἐξῆς·

α Ἐν τῷ Νέῳ Ἑλληνομνήμονι Τόμ. 5' τευχ. α' σ. 71 καταγράφοντες τοὺς κώδικας τοῦ ἀρχείου τῆς ἐν Τεργίστῃ ἑλληνικῆς κοινότητος ἀναφέρετε ὡς βιβλιογράφου καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Δημητρίου Χατζηπολυζῶη.

α Ἐν τῇ ἐμῇ συλλογῇ χειρογράφων ὑπάρχει χειρόγραφος ἐγκωμιστικὸς λόγος τοῦ αὐτοῦ βιβλιογράφου, ὃν ἀπήγγειλεν ἐν Ἰδρᾷ τὸ ἔτος 1801, καὶ ὃν ἐδημοσίευσεν ἐν τοῖς ὑπ' ἀριθ. 55, 56, 57 φύλλοις τοῦ ἐν Χανίοις τῆς Κρήτης περιοδικοῦ Χριστιανικὸν Φῶς.

α Βίς τὰς προχείρους πηγὰς ἀνευρίσκομεν εἰδήσεις τινὰς περὶ τοῦ ἐν λόγῳ βιβλιογράφου Δημ. Χατζηπολυζῶη. Κατήγετο οὗτος ἐξ Ἀγρᾶρων, ἅτινα ἠρίθμουν πολλοὺς λογίους ἐν ἐκείνοις τοῖς χρόνοις. Ἦτο δὲ τῶν ἐπιφανῶν διδασκάλων κατὰ τὰ τέλη τοῦ 11^{ου} καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 12^{ου} αἰῶνος, οὐ μόνον περὶ τὰ γραμματικά, ἀλλὰ καὶ περὶ

τὰ ποιητικὰ ἀσχολούμενος. Διετέλεσε διδάσκαλος ἐν Πέστη, ἐν Τεργέστη, ἐν Βιέννῃ, ἰσως καὶ ἐν Ἰδრა, ἐνθα ἐξεφώνησε τὸν ἐγκωμιαστικὸν λόγον κατὰ τὴν ἐορτὴν τῆς ἐκεῖ περιφήμου μονῆς τῆς Παναγίας.

α' Ἐν Βιέννῃ ἐξέδοτο καὶ γραμματικὴ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, ἣν ἀναφέρει μεταξὺ τῶν ἀπὸ τῆς ἀλώσεως ἐκδοθέντων τοιούτων βιβλίων ἐν ἀξιολόγῳ πραγματείᾳ «Ὁ Κοραΐς καὶ ἡ γραμματικὴ» ὁ κ. Ε. Παντελάκης (Πρὸβλ. Τεσσαρακονταετηρίδα καθηγεσίας Κ. Σ. Κόντου. Ἐν Ἀθήναις. 1909 σ. 137).

Τὸν Δημήτριον Χατζηπολυζῶν ὡς ἐπιφανῆ διδάσκαλον ἀπαντῶμεν πολλαχοῦ (πρὸβλ. Κ. Σάθα Νισελ. Φιλολογία Ἀθῆναι. 1868 σ. 619, Α. Παπαδοπούλου Βρετοῦ Νισελ. Φιλολογία. Ἀθῆναι. 1887 Μέρ. Β' σ. 322 καὶ ἐν ἀριθμῷ τυπωθέντων βιβλίων 307, Γ. Ζαβίρα Νέα Ἑλλάς ἐκδόσις Γ. Κρέμου. Ἀθῆναι. 1872 σ. 287 Μ. Παρανίκα Σχεδιάσμα. Ἐν Κωνσταντινουπόλει. 1867 σ. 97). Ἐγὼ δ' ἔγραφα εἰδήσεις τινὰς περὶ τοῦ αὐτοῦ ἐν τῇ Νέᾳ Σιών Ἱεροσολύμων Ἔτος 5' Τόμ. Θ' 1909 σ. 386 κ. ἑ.σ.

— Ἡ Παρισιακὴ ἀνθολογία τοῦ κώδικος Suppl. Grec 134. Εἰς φιλικὴν ἀνακοίνωσιν τοῦ ἐν Πετροπόλει κ. Ἀθνασίου Παπαδοπούλου Κεραμείως χρεωστῶ τὴν παρατήρησιν, ὅτι ἡ ἐν τῷ Νέῳ Ἑλληνομνήμονι Τόμῳ 5' σ. 139-173 ἐκδοθεῖσα Παρισιακὴ ἀνθολογία ἐκ τοῦ κώδικος Suppl. Grec 134 εἶχεν ἤδη ἀξιωθῆ διαλαθούσης με ἐκδόσεως ὑπὸ τοῦ *Leo Sternbach* ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν *Gnomologium Parisinum ineditum. Appendix Vaticana*. Ἐξεδόθη δὲ τῷ 1893 ἐν Κρακοβίᾳ ὡς ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ *Nowize wydawnictwa Academie umiejtnosci. Nyzdialow filologi histor filozof*. Τόμ. Κ' σ. 135-218.

— Παροράματα καὶ προσθήκαι. Ἐν Τόμῳ Ε' τοῦ Νέου Ἑλληνομνήμονος σ. 194 στ. 12 πρόσθεις, ὅτι ὁ Dethier ἐξίδωκε τὸ ποίημα τοῦ μεγάλου λογοθέτου Ἰέρακος ἐκ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Μετοχίου τοῦ Παναγίου Τάφου α κατ' ἀπόγραφον τοῦ μεγάλου λογοθέτου κ. Σ. Ἀριστάρχου. — Ἐν Τόμῳ 5' 211 στ. 7 ἀντὶ 949 ἀνάγνωθι 959.